
ИСТОРИОГРАФИЈА КАО МЕКА СИЛА ГЕОПОЛИТИКЕ

Сажетак

Аутор, између осталог, указује на Џорџа Орвела (1903-1950) који је у роману „1984“ описао сусрет између О’Брајена и Винстона Смита. О’Брајен као добар домаћин налива вино у чаше са стопицом, подиже једну чашу и пита: „За шта ћемо да наздравимо?“ Неочекивано, Винстон Смит одговара: „За прошлост!“ На тренутак, О’Брајен се озбиљно замисли и сложи се: „Да! Прошлост је важнија!“ Зашто је прошлост важнија? **Сви друштвени процеси окренути су будућности, а заправо, једино што се заиста мења јесте прошлост.** То је парадокс због којег се О’Брајен за тренутак озбиљно замислио.

За Винстона Смита, међутим, ту нема ничег необичног, јер он ради у „Одељењу документације“ које се управо бави исправљањем прошлости. „Прошлост се ажурирала из дана у дан, скоро из минута у минут. Свеукупна историја беше постала палимпсет са кога се онолико пута колико је било потребно гребао стари текст и уписивао нови.“

Потом се указује на стварност, данашњицу, где се каже да је „Велики ресет“ већ почео. То је добро, јер сада можемо да кренемо у контранапад и да бирамо правац у којем ћемо да нападамо. То мора да буде паметан избор!

---

* Дипломирани правник, адвокат у пензији

Овога пута ми немамо право на грешке које смо починили у прошлости. То мора да буде правац који ће нам омогућити да победимо на Земљи, али нам неће затворити Небо за спасење. Тренутно је најслабија тачка наших противника тзв. „критичка“ или „германска историјска школа“. То је једна трошна зграда која се једва држи да се не уруши, само снагом новца и привилегија које се нуде њиховим протагонистима. Али, као што већ рекох, корупција је лоша замена за истину и правду.

Ми морамо учинити све да концепција српске аутономне историографије постане наш званични историјски наратив. Она може бити оруђе наше меке силе! Ако успемо да докажемо да смо древан народ који од увек живи на истим просторима, овде на Балкану, то онда из корена мења историографску парадигму. Тада, наше се историјско право заснива примарно на темпоралном а не територијалном принципу.

Кључне речи: Историја, геополитика, мека сила, мека моћ, хегемонија, аутономна историографија

УМЕЋЕ РАТОВАЊА

Пре више од 2.000 година један кинески мудрац је написао: „У примењеној уметности ратовања, најбоље је заузети непријатељску земљу у целини и нетакнуту; скршити је и разорити није добро.“¹ Две хиљаде година касније један анонимни „мудрац“ **светске закулисе** написао је: „Данас је важније разоружати народе него их водити у ратове, важније је користити се разбукталима страстима него их гасити, важније

---

¹ Сун Цу: *Умеће ратовања* – Моно и Мањана, Београд, 2009, стр.29. Његов ученик и следбеник Веј Љаоцу додао је овоме следећи коментар: „У рату је нужно да процените своје непријатеље; морате их натерати да се дезоријентишу и пољуљају и да њихова војска, иако нетакнута, постане неупотребљива – тако се побеђује у складу са Таом.“ (Исто, стр.29)

је дохватити и тумачити туђе мисли на свој начин, него их одбацити и прогонити. Главни задатак наше управе састоји се у томе што ћемо ослабити јавни ум критиком, одучити га од размишљања које изазива отпор, одвући умне снаге ка пушкарању празне речитости.“²

Сличност, готово истоветност, је очигледна, али то не значи да је треба прихватити као нешто **саморазумљиво**. Напротив, ова подударност захтева објашњење. Саморазумљивост је данас највећа слабост научног мишљења.

Најједноставније објашњење било би, да оба мишљења потичу из једног заједничког али заборављеног мисаоног језгра, из једне древне али скривене традиције која се чува негде дубоко у пећинама на Тибету, или у прашумама на Цејлону – традиције која је данас доступна само изабраним адептима и иницијантима – што би обрадовало противнике тзв. „теорије завере“ и дало им још један аргумент да нас оптуже за шарлатанство. Признајем, међутим, да је мишљење у правцу јединствене мисаоне традиције **легитимно**, и да га не треба тек тако, априори одбацити.

Ипак, нећу ићи тим путем. Не из страха од епитета „теоретичар завере“, већ зато што хоћу да укажем на могућност заснивања једног критичког мишљења о односу између историографије и геополитике, које, упркос што би се одвијало по правилима интуитивног а не аналитичког мишљења, самим тим не би било ненаучно. Интуитивног, у смислу које му даје православна традиција: као **созерцање**.

ГРУБА И МЕКА СИЛА

Из горе наведених цитата може се наслутити мисао да постоје два облика ратовања. Један се води помоћу Таоа, како каже Сун Цу, то јест помоћу **меке силе**, што би се рекло

2 *Протоколи сионских мудраца* – Томић Вок, Београд, 2001, стр.45. У наставку се каже: „Све то ће тако заморити Гоје, да ћемо их приморати да нам понуде међународну власт која ће моћи у свом расположењу без икаквог двоумљења усати у себе све државне силе света и образовати Надвладу. На место савремених управљача ми ћемо поставити страшило које ће се звати Надвладина Администрација.“ (Исто, стр.46)

језиком савременог новоговора. Овом облику ратовања одговора израз „хладни рат“, који се усталио током XX века. Други облик ратовања био би тзв. „врући рат“, који се води ватреним средствима велике разорне моћи, то јест помоћу **грубе силе**, или, како каже Веј Љаоцу, помоћу „сирове силе“.³

У стварности ова подела никада није била тако стриктно спроведена као у теорији. У пракси ратовања мека и груба сила увек су комбиноване. У терминологији модерне геополитике ова комбинација грубе и меке силе, данас се назива **хибридни рат**. Хибридни рат није игра на само једној глобалној „шаховској табли“, како је то замишљао Бжежински, него је **симултанка** која се игра на више глобалних „шаховских табли“ истовремено (културној, информативној, економској, финансиској, образовној, научној, војној, технолошкој итд.)

Историја показује да се тежиште ратовања, нарочито у другој половини XX века, све више померало са грубе ка мекој сили. У том смислу мењао се и однос према геополитици. Чак и ако пођемо од класичне дефиниције Карла фон Клаузевица (1780-1831) - „рат је продужетак политике другим средствима“ - следи да је геополитика заправо, пре свега **ратна вештина** а не просто једна научна дисциплина. У дискурсу који следи, под изразом геополитика подразумева се управо изнета дефиниција: геополитика је одувек била ратна вештина а тек од недавно постала је **спекулативна** научна дисциплина, трудом модерних геополитичара попут Александра Дугина (Русија) на пример.⁴

Старији аутори, као Николај Трубецкој (1890-1938) на пример, нису се либили да истакну управо ту империјалну, **освајачку** црту геополитике, која се данас стидљиво сакрива. Темелј Руске империје, каже Трубецкој, није поставио кнез

---

3 Веј Љаоцу: „Ако уништите непријатељску војску и поубијате њихове генерале, заузмете њихова утврђења, окупите народ и поробите државу, то ће бити победа помоћу сирове силе.“ (*Умеће ратовања*, стр.29)

4 Свођење геополитике на ниво спекулативне научне дисциплине разводнило је смисао праве геополитике, тако да је после тога свака риба могла да заплива у тој бари. Било је довољно позвати се на Макиндера или Хаусхофера и држати се догме о сукобу Мора („таласократија“) и Копна („телурократија“), па да будете друштвено признати као прави геополитичар.

Владимир него Џингис-кан! Из Кијевске Русије није могла да се развије никаква империја, зато „представа о томе да је доцнија руска држава продужетак Кијевске Русије, неправилна је у корену.“⁵ Империју није могао да створи „народ који је освајао овај или онај речни систем“, већ само онај народ који је успео да освоји читав „систем степе“.⁶ „Тако је Џингис-кану пошло за руком да оствари историјски задатак, постављен самом природом Евроазије, задатак државног уједињења читавог овог дела света.“⁷

Схватање геополитике као ратне вештине проширује геополитички простор.⁸ То више није глатка површина мора, или равница испресецана рекама и планинским венцима, са само две димензије: *ширина* и *дужина*. Сада је то један **глобални волумен** који поред ширине и дужине има и *висину*

5 Николај Трубецкој: *Наслеђе Џингис-кана* – Логос, Београд, 2012, стр.6

6 Исто, стр.10

7 Исто, стр.11. Изворни појам геополитике променио је значење након Првог светског рата, када је Макиндер (1861-1947) у геополитику увео „демократски идеал“, упркос чињеници да је био апсолутно свестан непомирљивости између демократских начела и принципа на којима се граде велики геополитички пројекти. („Демократија усваја правила када их прихвати већина у широким слојевима грађанства, а они не виде ствари са велике висине, јер морају да зарађују за свакодневни живот главе сагнуте над својим послом.“ – Халфорд Макиндер: *Демократски идеали и стварност* – METAPHYSICA, Београд, 2009, стр.30) Насупрот томе, велики геополитички пројекти траже „велике организаторе“, какви су били на пример Наполеон, Цезар, Џингис-кан, Александар Македонски, а они, и кад би хтели, не могу да делују у складу са демократским начелима. („Велики организатор је нужно и велики реалиста. То уопште не значи да му недостаје маштовитост – далеко од тога, али његова машта је сконцентрисана на 'начине и средства' које може употребити, а не на стално измичуће циљеве. /.../ Једино до чега је њему стало јесте да се предузетим или војском које је организовао ефикасно управља; он је пун захтева од својих администратора. /.../ Организатор неизбежно почиње да гледа на људе као на своја оруђа. Његов ум ради на супротан начин од ума идеалисте, јер он покреће бригаде и зато мора да има у виду материјална ограничења, док се идеалиста обраћа души у сваком од нас, а душе могу да залепрашају без по муке.“ – Исто, стр.19) Макиндер је покушао да помири ове непомирљиве противречности, и наравно, није успео у томе. Велики геополитички пројекти, попут изградње глобалне империје, историја је то показала више пута – не могу да буду демократски!

8 Груба статистика коју изводи Едвард Саид, говори „да су 1800. године западне силе полагале право на 55 одсто земљине површине док су у стварности држале негде око 35 посто, и да су са 1878. годином дошле до 67 посто, што ће рећи да се стопа раста кретала и до 285.000 квадратних километара годишње. До 1914. годишња стопа се попела до запањујућих 800.000 квадратних километара, а само је Европа, са својим колонијама, протекторатима, доминионима и придруженим државама покривала све укупно 85 посто планете. (Едвард Саид: *Култура и империјализам* – Београдски круг, Београд, 2002, стр.47)

и *дубину*.⁹ Рат се више не води само на земљи него и на небу, на небесима, у космосу и у поднебесју; испод површине мора и океана, у подземљу, међу демонима у аду и у царству „кнеза таме овога света“. Са гледишта модерне геополитике био би то рат тзв. „**четврте генерације**“. То је рат за **људске душе** а не за територије.¹⁰ Рат идеја и погледа на свет. Топови и људско месо само су средства.

Тиме откривамо да је рат, заправо, борба **светоназора!** Као такав, **рат** је уграђен и у темељу црквених догмата. Зато се наша земаљска црква назива **војинствујућа** (ратујућа), јер ратује против „Господара таме овога света“. Овај рат се не води искључиво материјалним него превасходно **духовним оружјем**: истином, правдом, смирењем, милосрђем и вером у Други Христов долазак.¹¹ А то су оруђа светоназора, што не значи да су тиме мање делотворна као оружја. Одређење рата као борбе светоназора дугујемо апостолу Павлу.¹² Добро, рећи ће неко, али какве то везе има са историографијом?...

О’БРАЈЕНОВ ПАРАДОКС

Џорџ Орвел (1903-1950) у роману *1984* описује сусрет између О’Брајена и Винстона Смита. О’Брајен као добар домаћин налива вино у чаше са стопицом, подиже једну чашу и пита: за шта ћемо да наздравимо? Неочекивано, Винстон Смит одговара:

9 Овде се назире смисао загонетних речи које апостол Павле шаље браћи у Ефесу: „Да се Христос вјером усели у срца ваша. Да бисте, укореењени и утемељени у љубави, могли разумјети са свим светима шта је ширина и дужина, и дубина и висина.“ (Ефесцима: 3; 18)

10 Ево шта кажу тзв. „сионски мудраци“: „За нас је неопходно потребно да ратови, по могућности, не доносе никакве територијалне користи: то ће пребацити рат на економску основу и народи ће у нашој помоћи сагледати силу наше превласти, а такво стање ствари ставиће обе стране на расположење нашој интернационалној агентури која је снабдевена милионима очију, погледа неспречаваних никаквим границама. Тада ће наша међународна права смрвити народна права и владаће народима исто овако као што грађанско право појединих држава управља међусобним односима својих поданика.“ (*Протоколи сионских мудраца*, стр.29)

11 Апостол Павле: „Зато узмите свеоружје Божије, да бисте се могли одупријети у зли дан, и одољевши свему, одржати се. Стојте, дакле, опасавши бедра своја истином и обукавши се у оклоп правде,/ И обувши ноге у приправност за јеванђеље мира;/ А изнад свега узмите штит вјере, о који ћете моћи погасити све огњене стријеле нечастивога“ (Ефесцима: 6; 13-16)

12 Ефесцима: 6; 12 („Јер не ратујемо против крви и тијела - каже Павле - него против поглаварства, и власти, и господара таме овога свијета, против духова злобе у поднебесју:“)

за **прошлост!** На тренутак, О'Брајен се озбиљно замисли и сложи се: да! „Прошлост је важнија!“¹³ Зашто је прошлост важнија? Сви друштвени процеси окренути су будућности, а заправо, једино што се заиста мења јесте прошлост. То је **парадокс** због којег се О'Брајен за тренутак озбиљно замислио.

За Винстона Смита, међутим, ту нема ничег необичног, јер он ради у „Одељењу документације“ које се управо бави **исправљањем прошлости**. „Прошлост се ажурирала из дана у дан, скоро из минута у минут. На тај начин се за сва предвиђања Партије могло документима доказати да су била тачна; а није се допуштало да иједна вест, иједна изражена мисао у супротности са моменталним потребама остане било како записана. Свеукупна историја беше постала палимпсет са кога се онолико пута колико је било потребно гребао стари текст и уписивао нови.“¹⁴

Али, шта да се ради са оригиналним документима који ипак доказују супротно? Тиме се бави посебан одсек у „Одељењу документације“. „Највећи одсек Одељења документације, далеко већи од онога у коме је радио Винстон, сачињавали су људи чија је дужност једноставно била да проналазе и сакупљају све примерке књига, новина и осталих докумената који су били неисправљени те их је с тога требало уништити.“¹⁵ Ради се, дакле, о томе да ни један једини документ који би могао да утера у лаж званичну историјографију, не сме да остане неисправљен или неуништен.

Када се једнога дана, после 100 или 150 година, буде писала историја нашег времена, једна од тема свакако ће бити и „пандемија COVID-19“. Главни извор података биће званична статистика која показује: да је у периоду октобар-новембар 2021. године у Србији свакодневно умирало 60-65 људи. Пошто се узрок смрти не утврђује обдукцијом, неки будући историчар ће с правом закључити да су сви умрли од „вируса COVID-19“. Али ми знамо да се у Србији умире и од

13 Џорџ Орвел: *1984* – Контраст, Београд, 2012, стр.126

14 Исто, стр.33

15 Исто, стр.33

карцинома, можданог удара, повишеног притиска, срчаног инфаркта, дијабетиса... Али шта то вреди кад се већ данас сви ти подаци који говоре супротно, цензуришу на youtube или се просто не уносе у медицинске картоне!

Како да неки будући историчар зна да у тој зачуђујуће равномерној стопи смртности има и неког који је узалуд чекао операцију карцинома на мозгу или срчаних залисака? „Ни у ком случају - закључује Орвел - не би било могуће после таквог исправљања доказати да је ишта било фалсификовано.“¹⁶ Просто зато што су сви ти подаци измишљени. „Посреди је просто уношење једне бесмилице уместо друге.“¹⁷ Оно што раде др Кон, Тиодоровић или Кисићка, исто је што ради и Винстон Смит. Тзв. „Кризни штаб“ на чијем челу се они налазе **антиципира** прошлост **пројекцијом** измишљених података у будућност. Тако се прошлост нашег садашњег времена, унапред квари и искривљава подметањем читавог ланца измишљених бесмислица. Прошлост се креира у садашњости.

СУКОБИ НА ГРАНИЦИ СВЕТОНАЗОРА

Прошлост је у корену свих сукоба, јер и наш поглед на стварност израста из корена прошлости. Код Хантингтона (1927-2008) то се види већ на први поглед: готово свако поглавље његове књиге *Сукоб цивилизација* започиње кратким историјским прегледом.¹⁸

Кад говори о цивилизацијама, Хантингтон у суштини говори о **прошлости**, зато што су цивилизације у својој основи историјске појаве дугог временског трајања. Оне имају свој период настанка, успона, пропадања и нестајања; имају, дакле, свој „живот“ („животни век“), што значи да имају и своју

---

16 Исто, стр.33

17 Исто, стр.33

18 О теорији Семјуела Хантингтона изнео сам опширније критичко мишљење још 2015. године у књизи *Глуво доба*, у издању Духовног луга из Крагујевца, у поглављу под насловом *Између Алаха и Молоха*, стр.173-195. Зато се овде нећу детаљно бавити Хантингтоном, већ само у мери у којој његов поглед на тзв. „сукоб цивилизација“ заправо прикрива сукоб светоназора.

прошлост.¹⁹ Кад говори о **сукобу цивилизација**, Хантингтон заправо говори о **сукобу светоназора**, с обзиром да су цивилизације у основи утемељене на једном **погледу на свет** који се у суштини **разликује**, тиме и **супротстваља** другачијем погледу на свет, чиме овај постаје не само другачији него и **супротан**.

Сукоб цивилизација, дакле, потврђује оно што је напред већ речено: рат, ма какав био по форми, у основи је борба светоназора. С друге стране пак, из целине Хантингтонове теорије следи: да сви цивилизацијски сукоби који се дешавају или ће се тек десити, настају као **наслеђе предака**.

То потврђује и Едвард Саид (1935-2003). Култура је, каже Саид, бојно поље.²⁰ Империјално ширење у правцу глобалне геополитичке доминације увек прати правац ширења културе а не обрнуто, како се најчешће погрешно мисли.²¹ Отуда је **утицај прошлости** на светоназоре садашњих генерација важнији од саме прошлости, јер ми не наслеђујемо културу, чак и у њеном материјалном облику, као готов садржај него као **културни утицај**, као подстицај или као надахнуће. А та крхка веза може да се прекине! Управо тако се и успоставља геополитичка хегемонија.

Једна нација је суверена и слободна све док има моћ да исприча **своју причу** о себи и својим коренима. „Моћ да

19 Ево примера који то илуструје. У одељку под насловом *Исток и Запад* (стр.259-270), Хантингтон говори о сукобу између исламске и хришћанске цивилизације. У уводним пасусима, међутим, он у grubим цртама само препричава прошлост тих односа, па каже: „Неки Западњаци, укључујући председника Била Клинтона, тврде да Запад нема проблема с исламом, већ само с насилним исламистичким екстремистима. Четрнаест столећа повјести показује супротно. /.../ Почетни арапско-исламски поход од почетка седмог до средине осмог столећа успоставио је муслиманску власт у Сјеверној Африци, Иберији, Средњем Истоку и Сјеверној Индији. /.../ Неуспјех под Бечом означио је почетак дугог повлачења, које је обухваћало борбу православних народа на Балкану да се ослободe османлијске власти, ширење Хабсбуршког царства и драматично напредовање Руси до Црног Мора и Кавказа. /.../ Ислам је једина цивилизација која је довела опстанак Запада у питање, и учинила је то најмање двапут. /.../ Насилну природу тих промјена одражава чињеница да се 50% ратова између двије државе с различитим вјерама од 1820. до 1929. односило на ратове између муслимана и хришћана.“ (Самјуел Хантингтон: *Сукоб цивилизација* – Извори, Загреб, 1998, стр.259-261)

20 Култура, каже Саид: „може бити чак и бојно поље на којем се циљеви обелодањују и међусобно надмећу.“ (*Култура и империјализам*, стр.12)

21 „Империја прати уметност, а не обрнуто, како мисле Енглези.“ (Исто, стр.55)

се приповеда – упозорава Едвард Саид – односно моћ да се спречи настанак и појава других приповести, веома је важна за културу и империјализам; она конституише једну од најважнијих спона између културе и империјализма.²² У томе је суштина геополитике: **наменути своју причу и спречити туђе приповедање!**²³ Спречити, то значи и употребом **грубе силе** ако је потребно.

Да би спречиле неистомишљенике, све државе света имају широк дијапазон грубе и меке силе, од игнорисања и маргинализације, преко отворене или прикривене цензуре и аутоцензуре наметнуте застрашивањем, до кривичног прогона и физичке ликвидације. Да би спречиле „отпадничке државе“, све империје имају ништа мање широку лепезу грубе и меке силе, од уцењивања, корупције властодржаца, дипломатске изолације, преко санкција и кривичног прогона до војне интервенције и бомбардовања.

Али главно оружје је „разарање *историјског памћења*.“²⁴ Нација губи своје **сопство** и своју **независност**, кад изгуби моћ да сама пише своју историографију. Својевремено је британски режисер Кен Лоуч (Ken Loach) изјавио нешто што би могло да буде реплика истргнута из Орвелове *1984*. „Онај ко пише историју - рекао је Лоуч - господари над будућношћу. Данас историју пишемо ми.“²⁵ Али, ко смо то „ми“? - господине Лоуч.

ПРЕКИНУТИ НИТ ПАМЋЕЊА

Пре свега, важно је да одредимо када је наступио прекид континуитета са нашом традиционалном националном свешћу, која је кроз читав Средњи век била **империјална** у мери у којој је била **мисионарска**, што значи: српска средњовековна држава није се ширила само *територијално* (на три мора:

---

22 Исто, стр.11

23 Овде се приповедање узима на као литерално препричавање него као синоним за историографију, будући да у својем изворном значењу (l'histoire), писање историје значи управо то: *причање прича, приповедање*.

24 Сергеј Кара-Мурза: *Манипулација свешћу* – Весна инфо, Београд, 2011, стр.507

25 Лоуч је аутор филма *Land and Freedom (Земља и слобода)*, који говори о шпанском грађанском рату, на начин који је критика оценила као чињенично „нетачан“.

Јадранско, Егејско и Црно море и обухватала три народа: Србе, Бугаре и Грке) него се развијала и јачала *духовно* (да би укрепила православље и спречила ширење јереси, пре свих римокатоличку јерес).

До сада се прекид континуитета са српским Средњим веком, у нашој историографији објашњавао помало упрошћено, дејством само једног фактора – додуше објективног али не и пресудног! – дуготрајном турском окупацијом. Овде се, међутим, ради о томе да се у обзир узму и други фактори, рецимо: утицај спољашњих сила, пре свега Ватикана и Беча, на разарање нашег историјског памћења. Тај утицај је увек био **манипулативан**, увек срачунат тако да манипулатору донесе максималну могућу корист.

Кад се у обзир узме дејство манипулације, најмање три последња века наше историје изгледа сасвим другачије. Барок је, рецимо, био једна велика манипулација којој нисмо одолели.²⁶ Он нам је донео протестанску етику, дух капитализма, хедонизам, либертенство и масонску симболику у иконографији. Тиме се лако може објаснити како смо од народа империјалне свести постали културна колонија Европе; како смо се од једног народа који је кроз читав Средњи век био извориште културе и писмености за православне Русе, Бугаре и Влахе, претворили у културну колонију која пабирчи отпатке са париске, бечке и берлинске калдрме.²⁷

26 О погубном утицају барока на нашу световну и сакралну културу опширније сам писао у књизи *Доба раз-ума* (издање ЦАРСА, Шабац, 2018), у поглављу под насловом *Окултне замке наше барокне иконографије* (стр.117-157)

27 Тридесетих година прошлог века то је постало неподношљиво, што је навело Милоша Црњанског да напише оштру критику под насловом *Ми постајемо колонија стране књиге*, у којој између осталог каже: „Сада се углавном, по свим нашим књижарама, види туђинска књига и продају преводи из страних књижевности. /.../ Узрок томе је, пре свега, у једној дубокој апатији за наше, и огроман пораст странаца, странаца бар по души... Затим један нарочити талас спекулација, страног капитала за издавање журнала и књига, који је обухватио сву нашу земљу.“ (Милош Црњански: *О национализму и српском становишту* – Catena Mundi, Београд, 2012, стр.17) Црњански није био једини који је уочио ову појаву. Готово истовремено и Владимир Вујић је писао: „Нараштаји су наши прихватили и решавали проблеме са париске калдрме и проблеме 'надреалиста', и проблеме прошлога и претпрошлога века на Западу, и све туђе програме примали и свесрдно настављали – све као мислећи, е ће ту наћи спаса и смирења и баш ту ће 'усрећити човечанство'.“ (Владимир Вујић: *Од Шпенглера до Светог Саве* - Жагор, Београд, 2013, стр.278) Коначно, у расправу се укључио и Владимир Велмар-Јанковић.

Сергеј Кара-Мурза (1939) у књизи *Манипулација свешћу*, на 700 страница великог формата, детаљно разлаже и анализира механизам манипулације људском свешћу. У том механизму значајан објект напада је и људско **памћење**. Испоставља се да је памћење важније од саме прошлости. Јер, прошлост може да се заборави али оно што се забележи то остаје - то се памти! Зато није свеједно у чијим ће рукама бити моћ интерпретације прошлости. Није свеједно ко смо „ми“.

Лоуч је рецимо левичар, као и Орвел - социјалиста. Смемо ли да занемаримо ову чињеницу?... Није ли то отворено признање да постоје глобалне структуре скривене моћи („ми“), које господаре нашим памћењем. Назовимо их **криптокомунисти**. Ако су кључеви наше садашњости у њиховим рукама, онда су и кључеви геополитике у њиховим рукама.

Тиме је и однос геополитичких сила заувек одлучен: следи нам глобална тиранија, неограничена и бездушна - „људско лице згажено војничком чизмом, заувек“, рекао би Орвел.

У блиској будућности, дакле, постојаће само **заборав и глобална тиранија**. Тиме ће историја и геополитика сасвим ишчезнути. Можемо ли да се томе одупремо?...

МАНИПУЛАЦИЈА СВЕШЋУ

Сергеј Кара-Мурза као пример разарања историјског памћења наводи случај Ивана Грозног.²⁸ Ми бисмо као пример

У есеју *Духовна криза данашњице* пише: „наша књижевна повест показује једну велику поворку људи, који су целу своју репутацију засновали на томе што су на наше духовно, књижевно стварање доносили стране утицаје, што су за наше изражавање преносили стране облике, што су на наш начин мишљења калемили туђе системе, наша осећања калупили по позајмљеним схемама, уопште наше духовно искуство каналисали по упутствима страних укуса и по мери туђих традиција. /.../ Али, закључује Велмар-Јанковић: „Наш народ није освајао своје место у свету да би сад, пошто је то место осигурано, подлегао утицајима економског и духовног заробљавања да тако од себе начини неку *колонијалну псеудокултуру*.“ (Владимир Велмар-Јанковић: *Огледи о књижевности и националном духу* – Задужбина Светог манастира Хиландара, Београд, 2006, стр.52,74)

28 „Спомиње се Иван Грозни и истиче да његова наводно патолошка суровост није представљала аномалију, већ особину својствену Русији... /.../ Из тог се мита и дан-данас међу нашим интелектуалцима и на Западу изводи закључак да је Русији наводно *генетски* својствен тип крваве и сурове деспотије. /.../ А да ли су се стандарди Русије тога времена од Европе разликовали нагоре или набоље? За 37 година владавине Ивана Грозног било је погубљено

могли да наведемо псеудоисторијску интерпретацију лика и дела Вука Бранковића (1345-1398).

У интерпретацији Косовске битке наша историографија још није одмакла од парадигме засноване у тзв. „народној књижевности“. Још се о Косовској бици *приповеда* као: 1. катастрофалном српском **поразу** (упркос чињеници да су Турци на Косову изгубили султана, и да им је требало читавих 70 година да се опораве од своје „победе“); 2. срамној **издаји** Вука Бранковића (упркос чињеници да је српска оклопљена коњица под вођством Вука Бранковића, буквално прегазила турско десно крило и тако избила до положаја султана Мурата, што је омогућило Милошу Обилићу да га убије).

У том *приповедању*, по својој **перфидности**, посебно се издваја манипулација са ликом Вука Бранковића. Причу о тобожњој издаји Вука Бранковића наметнули су дубровачки језуити почетком XVI века. До тог доба чак ни Турци нису говорили о његовој издаји. Наратив о тобожњој издаји Вука Бранковића на Косову наметнут је нашем историјском памћењу као освета Ватикана за пропаст Фиорентинске уније. За ову победу православља над јеретицима, као што се зна, заслужна су два човека: Марко Ефешки и син Вука Бранковића, деспот Ђурађ Бранковић (1375-1456). Ватикан то никада није, нити ће нам икада опростити!

Требало је, дакле, све изокренути. Поцепати органско јединство народа: нека се Срби вечито расправљају ко је јунак а ко издајник! А што се јунака тиче њега ћемо приказати као **подмуклог убицу**. У стварности Милош Обилић је Мурата оборио копљем са коња, на којем је овај седео и посматрао битку. Да је Мурат седео на меким душецима, како тврди накнадно склепана језуитска верзија, он никако не би могао да буде **газија** (Газиместан), свети раник који је умро борећи се на Алаховом путу!

око три до четири хиљаде људи, знатно мање него током само једне Вартоломејске ноћи у Паризу тога доба (поједини историчари наводе да је тада по краљевој наредби побијено до дванаест хиљада хугенота). У истом периоду је у Холандији погубљено око сто хиљада људи. (Сергеј Кара-Мурза: *Манипулација свеићу*, стр.183)

У прерађеној верзији, међутим, Милош је подмукли преварант који се снисходљиво сагиње да Мурату пољуби скуте, вади скривени нож из појаса и „распори га од учкура до грла бијелога“. То није витез! Витез се тако не бори. Тако се бори „фукара“. Ето вам Срби, па сад видите: поред већ поменути поделе на јунаке и издајнике, сада имате и поделу међу јунацима: ко је прави а ко неправи јунак.

Управо јуче, ова **матрица** је прорадила пуном паром: један „јунак“ прекречио је мурал правог јунака, генерала Ратка Младића!²⁹ Полиција је некако успела да развади завађене грађане, а држава је брже-боље донела решење којим се налаже станарима зграде да о својем трошку уклоне поменути мурал.

Тако „правна држава“ решава спор између два светоназора. Право решење, међутим, било би оживљавање појединачне и колективне свести о подлој историјској манипулацији, чије смо жртве већ више од три века уназад.

АПОРИЈЕ ОВОГ ВРЕМЕНА

Основни геополитички задатак сваке нације, мислим, требало би пре свега да буде њен физички опстанак на Земљи. Са позиције геополитике, победа на Небу се доживљава као заслужена награда за успешну борбу на страни Добра (против Сатане), за верно служење Богу (за очување вере). Подразумева се да је свако освајање по вољи Божјој и са Његовим допуштењем. Нама је овај комад земље дат јер је таква воља Божја!

Очигледно је, дакле, да између геополитике и историографије која приповеда **о поразу** (на Земљи) као награду **за победу** (на Небу), постоји једно дубље, рекао бих онтолошко неслагање. Овде се више не ради само о појединачном **бивству**,

---

²⁹ Овде је сасвим умесно саслушати речи Ивана Иљина: „Погрешно је разграничавано добро и зло: хероји су убрајани у злочинце, а људи безвољне, плашљиве, хипохондричне, патриотски умртвљене, антиграђанске природе су уздизани као честити.“ (Иван Иљин: *О супротстављању злу силом* - Логос, Београд, 2012, стр.8)

већ пре свега о томе: какву мисао о **бићу** (какав светоназор?) у својој свести утемељује један народ? То нас доводи до можда најважнијег националног питања данас: **шта је историјска победа а шта пораз из перспективе садашњости?**

МЕНТАЛИТЕТ ГУБИТНИКА

Једна благородна породица неправедно је оклеветана а њен родоначелник, Вук Бранковић, незаслужено је постао архетип издајника. То је цена коју су платили Бранковићи. Они су свој крст носили мушки, постојано, и своју част су одбранили својим делима – мачем и пером. Много већу цену платио је српски народ.

Надам се да је из свега што је до сада речено схваћено да је манипулација свешћу **општа форма** меке примене силе, из које се изводе поједине софистициране методе попут *дезинформације, ширење дефетизам, деморализација, индоктринација, црни митови* („они су најгори!“), *бели митови* („ми смо најбољи!“) и сл. Под дејством манипулације о „поразу због издаје“ у једној битци која је у најмању руку војнички нерешена, наметнут нам је положај историјског губитника, што ће временом у души обичног човека да се одрази као **меланхолија** а у колективној свести народа као **губитнички менталитет**.³⁰ Ево, улазимо у седми век кукњаве и јадиковања за изгубљеним Косовом. И упркос томе – или управо зато? – на путу смо да га поново изгубимо.

Покушај да се губитнички менталитет **компензује** победом на Небу, само делимично је успео. На нивоу индивидуалне психологије идеал „Небеске Србије“ имао је извесно позитивно дејство, али на нивоу геополитике имао је катострофалне последице.³¹ Побркали смо основне појмове и тиме изгубили стабилну геополитичку оријентацију: историја није сентиментално

30 Види: Владимир Дворниковић: *Психа југословенске меланхолије* – Књижара З. и В. Васића, Загреб, 1923, посебно поглавље 13, стр.35-37

31 „Психолошки – каже Владимир Дворниковић – хришћанство је одговарало Словенима, али политички било је по њих кобно.“ (*Религиозни и религиозно- уметнички дух Јужних Словена*, Слободна књига, Београд, 1997, стр.9)

приповедање него драма са трагичним крајем; сотериологија не може да буде компезација за геополитички промашај на Земљи. Временски ова збрка је настала кад и манипулација тзв. „Косовским поразом“.

Све до почетка XVI века главни геополитички правци нашег надирања били су **југ** и **исток** (долина реке Вардара до Солуна и правац од Сереза, преко реке Марице до Константинопоља). Историја показује: **све док смо пратили овај правац били смо успешна нација!** Највеће захвате територије и највеће војне победе извојевали смо у том периоду; највеће успехе у законодавству, у градитељству, у књижевности и сакралној уметности постигли смо у том периоду.

Крајем XVII века, међутим, наши главни геополитички правци постали су **север** и **запад** (Срем, Банат и Бачка; Славонија, Босна и Даламација). Историја показује: **од тог времена трпимо највеће националне катастрофе!** У периоду који је уследио: два пута смо губили државност (1459. и 1915.), два пута смо се масовно иселјавали (1690. и 1813.) и два пута смо били на граници потпуног билошког истребљења (у Првом и Другом светском рату). У културном, економском и технолошком погледу, у овом периоду, који још траје, постали смо колонија Запада.

Наша историографија углавном превиђа ову везу између промене геополитичких оријентира и губитка националне самобитности и историјске самосвести. Историчари се труде да нас увере како је све у најбољем реду: последња два века наше историје били су напредак. Али узалуд се труде! Губитак самобитности и самосвести не може никако да буде напредак. То је **пораз!**

Од народа *светле крви*, како нас је у Средњем веку описивао Константин Филозоф, у модерном добу претворили смо се у народ *нечисте крви*, како рече Бора Станковић. То је она безумна страст за бол, за „дерг“, која се јавља код уморних ратника. Газда Митке више не жели да се бори, он само хоће да увећа своју патњу, и - зашто не рећи? – своју срамоту. Мазохизам се ту вешто сакрива иза тобожње „невоље“.

Временом, талог меланхолије подигао се у нама до нивоа **колективне депресије**.³² Губитнички менталит произвео је **нихилистичку свест**. Ништа нам више није важно, ни свето, ни вредно напора. Нико више неће да се жртвује ни за шта. Наш слоган данас гласи: „За идеале гину будале!“³³

ВЕЛИКИ РЕСЕТ

Један део човечанства данас говори о тзв. „Великом ресету“. Други део човечанства супротставља се том „Великом ресету“. Али, ако се све сведе на супротстављању, отпор неће успети. Потребно је да страна која се супротставља понуди **алтернативу**; насупрот њиховом „Великом ресету“ понудити свој, истински Велики ресет. Поставља се, дакле, питање: узимајући у обзир прошлост и геополитичку стварност Балкана, шта би требало да буде наша алтернатива, наш српски Велики ресет?

Један народ је поражен кад прихвати да **биће** овога света посматра очима својих непријатеља. Империјална доминација над једним народом не мери се величином освојене територије него **дубином продара** у културни простор тог народа, тако да овај, иако подчињен, не осећа ову подчињеност као освајање. Дobar пример за то даје Едвард Саид у поменутој књизи *Култура и империјализам*. Тридесетих година прошлог века, наводи Саид, Британци су у Индији (рачинајући ту и данашњи Пакистан, Бурму, и Цејлон) држали у подчињености 300.000.000 људи са само 4.000 цивилних службеника, 60.000 војника и 90.000 делатника (предузетника, банкара, учитеља, свештеника и сл.).³⁴

Лош пример свету дали смо ми, Срби, са својом управом на Косову и Метохији. За 87 година наше управе на Косову и

32 То показују готово свакодневна самоубиста, што у прошлости никада није било својствено Србима.

33 Извесна „Заветница“ по имену Милица Ђурђевић, ватреним говораницама брани „Косовски завет“ у лакованим италијанским ципелицама и бундици од скупогеног крзна. Никада је нисам видео у истој одећи два пута, мада је чест гост на „патриотским телевизијама“ као што су Пинк и Хеши. Редовно излази на изборе, мада зна да не може да пређе цензус. Са својих 70.000 гласова, по Донтовом методу, редовно чашћава владајућу партију, која води издајничку политику према Косову и Метохији, и, наравно, све то дебело наплаћује.

34 Стр.52

Метохији, ми нисмо успели да наметнемо Шиптарима **концепт културе** којим би их везали за наш геополитички интерес, јер нисмо имали ни културни ни геополитички концепт. Ми смо се ослањали само на извршне и репресивне органе власти (војска, полиција, судови и служба безбедности) и уместо да као културно развијенији народ **асимилијемо** Шиптаре, ми смо их корумпирани дајући им све што су тражили: Академију наука, Универзитет, Народно позориште, Националну телевизију итд. Корупција је лоша замена за **доминацију** засновану на истини и правди! Она ствара слику лажног мира, док у позадини те слике апетити корумпираног стално расту.

Тако, кад смо коначно били приморани да напустимо Косово и Метохију, ни једна шиптарска суза није потекла за нама. А било би сасвим очекивано да су колоне Шиптара, који су своју историјску судбину везали за нас, кренуле са нама; било би сасвим нормално да у Приштини данас постоји српски колеџ у којем уче млади Шиптари из најугледнијих шиптарских породица, и да се на Приштинском универзитету изучава српски језик а у јавности са гордошћу говори српски, као што се данас говори и пише на енглеском језику у Пакистану, у Шри Ланки (бивши Цејлон) или у Индији.

Ми нисмо изгубили Косово и Метохију због војничког пораза него због недостатка идеје: **како подчињени народ навести да поштује наше историјско право?** Са ове тачке гледишта, ми смо претрпели пораз. Пораз је била већ и сама чињеница да смо прихватили западњачки **вредносни систем** (*квантитет* уместо *квалитета*) и **начин мишљења** који нам је Запад наметнуо (*софистика* уместо *созерцања*). Под дејством ова два камена самлевен је наш светоназор наслеђен од предака. Постепено, генерације младих, школованих на Западу, усвајале су туђи светоназор као свој. Узалуд ламенти умних људи, традиционалиста какви су били рецимо: Милош С. Милојевић и Светозар Марковић.³⁵

---

35 **Милош С. Милојевић**, 1881. године пише: „Доведите манастире, у место њиховог уништења, да потпунице одговарају својим целима, ради којих су и установљени; учините, да се и сада у њима: развија живопис - али су нам место светих слика, сад милије аустромаџарских чивута свесветске 'Каролине, Маролине, Зоре, Европе, Америке' и т.д. /.../ нама су сада

Од неолита до данас ми живимо у **средишњем** простору Балканског полуострва. То је одређивало и свест наших предака да имамо **централно место** у његовој историји. Данас, међутим, дошли смо дотле да су нас чак и географски **изместили** на периферију збивања, на некакав „Западни Балкан“. У геополитичком смислу: шта је то „Западни Балкан“?...

Ништа није изгубљено док све није изгубљено, говорио је Курцио Малапарте. Кад су Живојину Мишићу 1915. године саопштили да смо опкољени са свих страна. Одговорио је: „Добро је! Сад можемо да нападамо у свим правцима.“ Кажу да је „Велики ресет“ већ почео. Добро је! Сад можемо да кренемо у контранапад и да бирамо правац у којем ћемо да нападамо. То мора да буде паметан избор!

Овога пута ми немамо право на грешке које смо починили у прошлости. То мора да буде правац који ће нам омогућити да **победимо** на Земљи, али нам **неће затворити** Небо за спасење.³⁶ Тренутно је најслабија тачка наших противника тзв. „критичка“ или „германска историјска школа“. То је једна трошна зграда која се једва држи да се не уруши, само снагом новца и привилегија које се нуде њиховим протагонистима. Али, као што већ рекох, корупција је лоша замена за истину и правду.

милији Француски и других народности измет људства; романи – по збиља и поука, основана на божанственој истини и филозофији и т.д.“ (*Наши манастири и калуђерство* – Удружење Милош С. Милојевић, Црна Бара, 2019, стр.97)

Светозар Марковић, 1872. године пише: „Ја сам хтео српском народу да изнесем слику: шта му је донела српска револуција, а у исто време да му покажем: шта је имао па изгубио, а шта је могао добити па није добио... У општини беше начело 'демократско' (као што га зову на савременом језику) тј. сви су чланови општине - равноправни између себе; а кнез општински, власт је изборна... У српском патријархалном друштву не беше никад ни проституције ни пауперизма, у којима труле хиљадама људи на западу; у српском народу весеље се никад не претвара у пијанство, од чега болује раднички свет на западу, а љубав се никад не претвара у разврат. /.../ То је узрок што је у српском народу и под највећим притиском под турцима сачувана појезија у животу, у раду и обичајима, - *појезија среће и задовољства какве нема у слободној Србији.*“ (*Србија на истоку* – Градина, Ниш, 1972, стр.11,25,26 и 40)

36 Држимо се при том мудрости наших предака али не занемаримо ни мудрост других: Сун Цуа и његових ученика на пример. **Ту Му** саветује: „Ако су ваше јединице слабије од противничких, привремено избегните њихов напад. Касније ћете можда моћи да искористите неку слабу тачку противника.“ **Цао Цао** наређује: „Употребите најчвршће да нападнете најслабије.“ Коначно, **Сун Цу** препоручује: „Можете бити сигурни у успех својих напада ако нападате само места која су небрањена.“ (*Умеће ратовања*, стр.32,43 и 50)

Ми морамо учинити све да концепција српске **аутохтоне историографије** постане наш званични историјски наратив. Она може бити **оруђе** наше меке силе! Ако успемо да докажемо да смо древан народ који од увек живи на истим просторима, овде на Балкану, то онда из корена мења историографску парадигму. Тада, наше историјско право се заснива примарно на **темпоралном** а не **територијалном** принципу.

Територијални принцип тиме постаје секундаран а са њим и лицитирање са овим или оним комадом земљишта. Сав простор који је од увек био наш, заувек је наш! То је ослонац са којег би могао да отпочне наш Велики ресет. Или, као што сам својевремено рекао у књизи *Доба раз-ума*, за једно наше – **Велико одбијање**.

Раде Јанкович

ИСТОРИОГРАФИЈА КАК МЯГКАЯ СИЛА ГЕОПОЛИТИКИ

Резюме

Автор, среди прочего, указывает на Джорджа Оруэлла (1903-1950), который в романе «1984» описал встречу О'Брайена и Уинстона Смита. О'Брайен, как хороший хозяин, ногой наливает вино в бокалы, поднимает один бокал и спрашивает: за что мы будем делать тост? Неожиданно Уинстон Смит отвечает: за прошлое! На мгновение О'Брайен серьезно задумался и согласился: да! «Прошлое важнее!» Почему прошлое важнее? **Все социальные процессы ориентированы на будущее, и на самом деле единственное, что действительно меняется, - это прошлое.** Это парадокс, который заставляет О'Брайена на мгновение серьезно задуматься.

Для Уинстона Смита, однако, в этом нет ничего необычного, потому что он работает в «Отделе документации», который в настоящее время занимается исправлением прошлого. „Прошлое обновлялось день за днем, почти минута за минутой. Вся история превратилась в палимпсест, поскольку старый текст был выцарапан, а новые писались столько раз, сколько необходимо“.

Затем он указывает на сегодняшнюю реальность, где говорят, что „Великая перезагрузка“ уже началась. Это хорошо, потому что теперь мы можем контратаковать и выбирать направление, в котором будем атаковать. Это должен быть разумный выбор!

На этот раз у нас нет права на ошибки, которые мы совершали в прошлом. Это должно быть направление, которое позволит нам победить на Земле, но не закроет Небеса для нашего спасения. На данный момент самым слабым местом наших оппонентов является так называемая «Критическая» или «немецкая историческая школа». Это ветхое здание, которое едва удерживается от обрушения, только благодаря силе денег и привилегиям, предлагаемым их героям. Но, как я уже сказал, коррупция - плохая замена истине и справедливости.

Мы должны сделать все, чтобы концепция сербской автономной историографии стала нашим официальным историческим повествованием. Это может быть инструмент нашей мягкой силы! Если нам удастся доказать, что мы - древний народ, который всегда жил на одних и тех же территориях, здесь, на Балканах, это в корне меняет историографическую парадигму. Тогда наш исторический закон основан прежде всего на временном, а не территориальном принципе.

Ключевые слова: История, геополитика, мягкая сила, мягкая сила, гегемония, автономная историография